

Handleiding

bij het maken van een bijbelstudie

Bijbelstudiecommissie Ichthus Utrecht 2005/2006

Inleiding

Het boekje dat je nu aan het lezen bent, is een handreiking voor het schrijven van een bijbelstudie. Op kring komt iedereen namelijk een keer aan de beurt om een bijbelstudie voor te bereiden. Misschien heb je daar al veel ervaring in, maar misschien ook niet, en weet je eigenlijk niet zo goed hoe je een bijbelstudie maakt. Dan is dit boekje geschikt voor jou. Het behandelt een aantal methoden die je kunt volgen. Ook is er een hoofdstuk met tips hoe je een kringavond leidt.

Overal waar in dit boekje 'hij' staat, wordt 'hij/zij' bedoeld. Om het geheel leesbaarder te houden, is gekozen om slechts de mannelijke vorm te gebruiken.

Als commissie horen we graag je mening over dit boekje. Heeft het je geholpen? Heb je misschien suggesties ter verbetering? Geef het aan ons door.

We hopen dat dit boekje je zal helpen met het schrijven van bijbelstudies waar jij en je kring iets aan zullen hebben. Veel zegen daarbij gewenst.

Bijbelstudiecommissie Ichthus Utrecht 2005/2006

Aafke
Arnoud
Bernard
Gerrina
Jan-Sjoerd
Mariecke

1. Bijbelstudie over een bijbelgedeelte

1. Bidden

Bidden zorgt voor betere bijbelstudies, en is eigenlijk onmisbaar. Je kan bidden of God je wil helpen met het maken en leiden van de bijbelstudie; of Hij wil helpen goede vragen te bedenken; of Hij je bepaalde stukjes wil uitleggen; of Hij wil laten zien waar de kring behoefte aan heeft, et cetera.

2. Persoonlijke bijbelstudie

Het is erg nuttig om een bijbelgedeelte eerst zelf te bestuderen, voordat je er een bijbelstudie over schrijft. Eén van de manieren waarop je dat kan doen, is aan de hand van de volgende stappen:

- a. Lees het gedeelte een paar keer door, eventueel in verschillende vertalingen.
- b. Zoek naar verbanden, signaalwoorden, tegenstellingen, nadruk, climax, keerpunten, herhalingen, enzovoort. Onderstreep en schrijf in de tekst. Wat is de structuur van de tekst? Misschien kun je er een schema van maken, waarbij je het stukje zelf indeelt en voorziet van kopjes.
- c. Stel w-vragen aan de tekst: Wie? Wat? Waar? Waardoor? Waarheen? Schrijf ze op, en beantwoord deze vragen voor jezelf. Dit helpt je de tekst beter te begrijpen.
- d. Stel ook uitlegvragen. Dit zijn vragen als 'wat betekent...', 'waarom volgt dit uit dat', 'hoe ging dat precies', enzovoorts.
- e. Onderzoek uitlegvragen. Denk eerst zelf na, kijk naar de tekst, gebruik daarna eventueel commentaren, woordenboeken, atlanten, internet, preken, enzovoorts.
- f. Vat het tekstgedeelte samen in je eigen woorden.
- g. Bedenk een toepassing van het bijbelstuk in je leven.

Als je het moeilijk vindt om de bijbel zelf te bestuderen, kan je het natuurlijk ook met iemand samen doen. Ook de bijbelstudie zelf kan je dan samen maken.

Let er ook op dat je de persoonlijke bijbelstudie niet alleen doet met het oog op de kringbijbelstudie, maar juist ook voor jezelf.

3. Bepaal het doel van de bijbelstudie

Allereerst bepaal je het doel van de kringbijbelstudie. Wat wil je leren? Wat wil je meegeven? Waar wil je de aandacht op vestigen? Waar wil je over nadenken?

Het hebben van een doel heeft voordelen: het helpt je om samenhangende vragen te bedenken, en schept een rode draad in je bijbelstudie. Ook hier kan je voor bidden.

4. Relevante vragen bedenken

Dit is misschien wel het moeilijkste van een bijbelstudie schrijven. Goede vragen zijn belangrijk en werken stimulerend. Als je vragen verzint, vraag jezelf dan af wat je doel is met de vraag. Zo voorkom je dat vragen oeverloos of open deuren zijn.

Er zijn verschillende soorten vragen:

- vragen die je kan beantwoorden door naar de tekst te kijken. Dit soort vragen helpt om te wijzen op wat er in de bijbel staat.
- inhoudelijke vragen over de betekenis en boodschap van de tekst. Deze vragen hebben vaak geen pasklaar antwoord; er moet over worden nagedacht.
- toepassingsgerichte vragen.

Over het algemeen is het zinvol om vragen ook in deze volgorde te behandelen. Dus eerst vragen over de tekst en context, daarna over de betekenis en inhoud en vervolgens over de

toepassing. Deze volgorde voorkomt bijvoorbeeld dat er te snel wordt 'toegepast', voordat dat duidelijk is wat de boodschap van de tekst is.

Ook is een goede 'mix' belangrijk. Met alleen maar vragen als 'hoe ervaar jij dit' wordt de bijbel er niet bij betrokken. Omgekeerd kan een bijbelstudie ook te theoretisch en abstract blijven. Zorg daarom voor een goede balans.

Let er bij toepassingsvragen extra op dat ze gegrond zijn in de tekst. Probeer de toepassing ook concreet te maken. Het is overigens niet altijd zo dat je iets met een stukje kan 'doen'. Verwondering, lofprijzing tot God, een andere manier om ergens naar te kijken: dit kunnen ook toepassingen zijn.

Schuw de controversen niet! Scherpe stellingen zorgen voor discussie en gesprek.

Goede vragen bedenken kan een langdurig proces zijn. Alleen al daarom is het verstandig om op tijd met de voorbereiding te beginnen. Eventueel kan je van tevoren je vragen aan iemand voorleggen om te controleren of ze helder zijn.

5. Samenvoegen tot een geheel

De laatste stap is het samenstellen van de bijbelstudie en alles tot een geheel te voegen.

Allereerst een inleiding. Daarin geef je aan wat het onderwerp en het doel van de bijbelstudie is. Eventueel geef je alvast wat achtergrondinformatie bij het te behandelen bijbelgedeelte, of stel je een inleidende vraag om mensen vast na te laten denken. Een inleiding hoeft niet lang te zijn, een paar regels kan voldoende zijn.

Daarna komt de studie zelf. Vaak is het handig als je het tekstgedeelte onderverdeelt in drie of vier stukjes, die je elk afzonderlijk kan behandelen. Bij elk gedeelte kan je vragen stellen en een stukje informatie geven.

In een tekst kunnen dingen staan die om een uitleg vragen. Moeilijke woorden, geografische namen, andere dingen die uitgelegd moeten worden. Je kan encyclopedieën, commentaren, preken, internet, enz. gebruiken om een verklaring te vinden. Elders in dit boekje staat een overzichtje van nuttige websites. Maar als je ergens niet uitkomt is dat niet erg: je hoeft niet alles te weten.

Naast deze zaken heb je misschien nog zelf dingen die je wilt overbrengen. Er zijn twee manieren om dit te doen: in een stuk tekst, of in vragen.

Een stuk tekst schrijven heeft als voordeel dat je het precies zo kan zeggen als je zelf wil. Nadeel kan zijn dat het 'schoolmeester-achtig' overkomt, zeker als je veel tekst hebt. Dit kan je voorkomen door dingen in vragen te verwerken in plaats van dat je het zelf vertelt. Overigens is niet het belangrijkste dat j uw ideeën overkomen, maar dat duidelijk wordt wat God in zijn Woord wil zeggen.

Tot slot kun je een conclusie schrijven, of afsluiten met een leuke anekdote of toepasselijke tekst.

2. Bijbelstudie over een onderwerp

1. Bidden

Essentieel en cruciaal.

2. Relevante bijbelgedeeltes zoeken

Een bijbelstudie over een onderwerp maken kan erg lastig zijn. De Bijbel is geen boek waar gegroepeerd per onderwerp een stuk uitleg staat. Soms kan je op heel veel plaatsen in de Bijbel iets vinden wat over je onderwerp gaat.

Een concordantie kan helpen om deze tekstplaatsen te vinden. Of blader een boek door dat over het onderwerp gaat, en kijk welke teksten worden behandeld. Luister eens een preek, praat er met mensen over. Zo doe je inspiratie op.

Over sommige dingen staat zóveel in de bijbel, dat het beter is je te beperken tot één of een paar stukjes. Zo kan je bijvoorbeeld het onderwerp Genade bestuderen aan de hand van Ezechiël 36.

3. Het inhoudelijke gedeelte

Aan de hand van de teksten die je gelezen hebt, kan je nu je doel van de bijbelstudie bepalen: waar wil je bij stilstaan, welke aspecten van je onderwerp ga je uitvoeriger behandelen. Hierdoor heb je al een beetje een structuur. Werk dit verder uit door de teksten te verdelen naar samenhang, goede vragen te bedenken (zie uitgebreider onder ad 4 van het vorige hoofdstuk), en eventueel zelf uitleggende stukjes erbij te schrijven.

Net als bij een bijbelstudie over een tekstgedeelte, schrijf je vervolgens de inleiding en de conclusie.

Denk ook om de volgende dingen:

* als je veel verschillende teksten gebruikt, kan je ze beter overnemen in je bijbelstudie. Anders worden mensen moe van het vele opzoeken.

* als je bijbelteksten aanhaalt, let dan erg goed op de context. Vaak is het verwarrend als dingen beargumenteerd worden met een tekst die vaag en onduidelijk is; of als de aangehaalde bijbeltekst een heel andere interpretatie kan hebben.

* een bijbelstudie duurt een uur. Pas je onderwerpen daar ook op aan. Er zijn onderwerpen die niet in één avond volledig te behandelen zijn: de doop, de wet, de toekomst... Wel kun je natuurlijk bepaalde aspecten van zulke grote onderwerpen eruit lichten. Of onderwerpen in meer avonden behandelen.

3. Andere bijbelstudiemethoden

3.1 OIA-methode

De OIA-methode is een methode om een bijbelgedeelte te bestuderen. OIA staat voor Observatie, Interpretatie, Applicatie. Dit zijn de 3 fases waaruit de methode bestaat.

Bij de methodes uit de vorige hoofdstukken, is er één iemand die de bijbelstudie maakt, en de anderen doen dan die bijbelstudie. Het voordeel daarvan is dat degene die de studie maakt, alle ruimte heeft om een gestructureerd verhaal te houden. Hij kan goed nadenken over de boodschap die hij wil meegeven, van tevoren moeilijke dingen opzoeken, goede vragen bedenken. Een nadeel kan echter zijn, dat de nadruk te veel komt te liggen op de boodschap van de persoon in plaats van op de boodschap van de Bijbel.

Bij de OIA-methode is dit gevaar een stuk kleiner. Met deze methode om een bijbelstuk te bestuderen, is er namelijk letterlijk bijbelstudie: op de kringavond wordt door iedereen de bijbeltekst grondig bestudeerd. Iedereen kan er zijn eigen boodschap uit halen, en zelf vragen bedenken. Zo sluit de tekst voor iedereen aan op zijn persoonlijk leven.

De OIA-methode kent ook mogelijke gevaren. Omdat het gesprek niet een bepaalde kant op gestuurd wordt, kan het alle kanten opgaan, en het gesprek warrig en onsamenhangend worden. Ook bestaat het gevaar dat er weinig inhoudelijks toegevoegd wordt: iedereen bedenkt weliswaar vragen, maar voor antwoorden is men aangewezen op elkaar en heeft men geen encyclopedieën, commentaren et cetera bij de hand. (Tenzij men afspreekt die mee te nemen.)

De methode gaat als volgt:

1. Observatiefase

Iedereen krijgt de bijbeltekst op een stuk papier. De tekst wordt hardop voorgelezen. Daarna gaat ieder voor zich goed naar de tekst kijken. Lezen en herlezen. Letten op verbanden, structuur, herhalingen, signaalwoorden, climax, emoties, enzovoorts. W-vragen stellen: wie? wat? waar? wanneer? Ieder streept, schrijft, omcirkelt wat hem opvalt. Na 5 tot 10 minuten deelt iedereen zijn bevindingen. Dit is niet het moment om al in discussie te gaan!!!

2. Interpretatiefase

Vervolgens stelt iedereen zgn. 'interpretatievragen' aan de tekst. Dit zijn vragen over de betekenis en de boodschap. Dit kan op twee manieren: de eerste is dat iedereen weer in stilte gaat nadenken, en na 5 minuten zijn bevindingen vertelt. In de praktijk blijkt echter dat men in de observatiefase al veel interpretatievragen stelt. Daarom kan je er ook voor kiezen om iedereen al in de observatiefase te laten denken over welke uitlegvragen hij heeft. Het idee van de OIA-methode is echter dat de drie fasen enigszins gescheiden blijven, en dat Observatie vooraf gaat aan Interpretatie.

Nadat iedereen de vragen die hij heeft genoemd heeft, worden een aantal vragen door de kring uitgekozen en uitvoerig behandeld. Blijf niet te lang bij één vraag hangen.

Na de behandeling van de vragen, vat iedereen (individueel of gezamenlijk) het stuk samen, verdeelt het in stukjes, en geeft voor ieder stukje in één zin aan wat de boodschap ervan is.

3. Applicatiefase

Aan de hand van de boodschap van het bijbelgedeelte, die nu geformuleerd is, gaat ieder zgn. principes formuleren die je uit de tekst kan halen. Voorbeelden zijn: beloften van God, opdrachten van God, zaken die God wil dat we vermijden, voorbeelden om na te volgen, enzovoorts. Probeer principes te formuleren die gegrond zijn in de tekst, maar die niet te vaag en algemeen zijn. Hou het dus concreet.

Nadat men dat gedaan heeft, bedenkt iedereen voor zichzelf een manier om dit principe in de praktijk te brengen. Besteed aandacht aan dit onderdeel, want dit is zowel het moeilijkst als het belangrijkste! En kom de volgende kringavond er nog eens op terug.

3.2 Thuis voorbereiden door iedereen

In plaats van dat één persoon de bijbelstudie voorbereidt, kan je dat ook door iedereen laten doen. Dan moet wel iedereen gemotiveerd zijn. Een manier om zo bijbelstudie te doen, is de volgende. (Bron: Het ideeënboek voor kleine groepen, Navigator Boeken, 2003, Driebergen)

Ieder kringlid bestudeert thuis, vóór de kring bij elkaar komt, de tekst en bereidt de volgende opdrachten voor:

- a. Geef het hoofdstuk een titel.
- b. Kies uit het hoofdstuk een vers dat het thema van het hoofdstuk het beste verwoordt. Schrijf dit vers op.
- c. Zoek een uitdaging. Schrijf in je eigen woorden een gedachte over het hoofdstuk op, die je erg aangesproken heeft. Noteer in een paar zinnen, hoe je deze waarheid praktisch kunt toepassen.
- d. Noem moeilijke punten. Schrijf alle dingen op, die je niet goed begrijpt, of waar je moeite mee hebt.
- e. De essentie: schrijf in je eigen woorden een samenvatting van het hoofdstuk of de belangrijkste verzen. Houd je aan wat er staat, en probeer niet vooruit te lopen op wat het betekent.

Als je met je kring bij elkaar komt, wissel je met elkaar uit wat ieder geleerd heeft.

3.3 Alternatieve werkvormen

Zorg dat het bijbelstudie doen geen sleur wordt! Als dat dreigt te gebeuren, is het tijd voor iets alternatiefs. Er zijn genoeg manieren om met de Bijbel bezig zijn op een niet-standaard manier:

- * bekijk een film
- * beluister muziek
- * bibliodrama: speel een bijbelverhaal na.
- * behandel een artikel of een boek op kring.
- * behandel het leven van een inspirerend christen
- * ...

4. Bronnen op internet

Als je een bijbelstudie maakt, heb je soms achtergrondinformatie nodig. Bijvoorbeeld de betekenis van een woord, de ligging van een bepaalde plaats, of een verklaring voor een moeilijk vers. Je kunt natuurlijk in de bibliotheek een boek zoeken dat antwoorden geeft. Ook op internet zijn veel nuttige en interessante websites te vinden. Hier een aantal:

<http://biblija.net>

Statenvertaling, NBG, Willibrord, GrootNieuws, NBV; enkele vertalingen in het Engels en andere talen; mogelijkheid om woorden te zoeken in de bijbel.

<http://www.coas.com/BijbelMetKantTekeningen/>

Statenvertaling met kanttekeningen.

<http://blueletterbible.org>

Veel engelstalige Bijbelvertalingen, Griekse en Hebreeuwse grondtekst, Concordantie, kaarten, woordenboeken, commentaren, enzovoort.

<http://www.e-sword.net/>

Bijbelstudie software, gratis te downloaden.

<http://bible.gospelcom.net>

Het Boek, bijbelvertalingen in andere talen, enkele commentaren.

www.stempublishing.com

Erg veel artikelen, lezingen en boeken over bijbelse onderwerpen en bijbelboeken.

www.bijbelarchief.nl

Bijbelstudies, artikelen over onderwerpen.

www.bijbelaktueel.nl

Bijbelstudies.

<http://www.bijbelseplaatsen.nl>

Foto's en uitleg bij bijbelse plaatsen.

www.sermonaudio.com

Zeer veel preken online te beluisteren. Engelstalig.

<http://www.groeieningeloof.com/>

Nederlandstalige lezingen.

5. Hoe leid ik een kringavond

Het is goed om van tevoren na te denken en afspraken te maken over wie de kringavond gaat leiden: is de kringleider degene die de kringavond leidt, of is degene die de bijbelstudie voorbereidt ook degene die de invulling van de avond regelt? Zorg dat er duidelijkheid bestaat over de taakverdeling.

Een kringavond bestaat uit verschillende onderdelen: eten, koffie drinken, (kring)gebed, zingen en de bijbelstudie zelf. Erg belangrijk hierbij is de factor TIJD. Let erop dat je na het eten niet teveel tijd verloren laat gaan met koffie en thee drinken. Hoe gezellig het ook is (en natuurlijk is het ook goed voor de onderlinge kringband), de tijd die je hiermee doorbrengt kan je niet doorbrengen met de bijbelstudie. Vaak zie je dan ook dat kringen in tijdnood komen aan het eind van de avond; soms is dat het moment waarop nu juist de leukste gesprekken plaatsvinden!

Stel daarom met je kring een tijdslimiet voor de avond en hou je hier dan ook aan. Na deze 'eindtijd' kan dan iedereen die wil blijven nog gezellig nakletsen, terwijl je andere mensen de vrijheid gunt om op tijd naar huis te gaan.

Verder is het goed om af te spreken wanneer je het kringgebed wilt doen: je kan het voor de bijbelstudie doen, maar natuurlijk ook daarna. Van belang daarbij is of mensen eerder weg moeten/ willen aan het eind van de avond: als dat zo is kan je het kringgebed beter aan het begin van de avond doen, zodat iedereen daar bij kan zijn. De avond kan je dan bijvoorbeeld afsluiten doordat één iemand hardop een gebed uitspreekt.

Het is leuk als degene die de bijbelstudie maakt, ook van tevoren nadenkt over bijpassende liedjes die gezongen kunnen worden. Dit geeft een extra dimensie aan de kringavond, zeker als je ook uitlegt waarom je ze graag wilt zingen. Je zult merken dat de verschillen tussen kringen heel groot kunnen zijn: sommige kringen zijn echte 'zing-kringen', andere totaal niet. Bepaal dus samen met je kring hoeveel jullie willen zingen. En weer geldt: zingen is goed, maar let erop dat je ook genoeg tijd overhoudt voor de bijbelstudie!

En dan de bijbelstudie zelf. Waar vaak geen aandacht aan wordt gegeven, maar wat wel heel verhelderend kan zijn, is het uitzoeken van de achtergrond van een bijbeltekst. Wanneer is een bijbelboek geschreven en door wie, wat speelde zich allemaal af in die tijd, wat waren de gewoontes toen, enz. Dit kan helpen om bepaalde stukken beter te begrijpen. Dit hoeft natuurlijk niet alleen uitgezocht te worden door degene die de bijbelstudie heeft gemaakt, je kan ook een ander kringlid vragen om zich hierin te verdiepen!

Na het lezen van het bijbelgedeelte, en na het stellen van een vraag, barst soms de discussie los. Nu heeft degene die de bijbelstudie leidt een controlerende/superviserende rol:

- Let erop dat iedereen aan het woord komt en dat niet één iemand continu het woord voert; probeer 'stillere' mensen bewust bij de discussie te betrekken door gericht te vragen wat zij over het onderwerp denken.
- Uitwijdingen zijn helemaal niet erg. Maar als je merkt dat je helemaal afdwaalt van het onderwerp, moet je je kringleden er aan herinneren wat de oorspronkelijke vraag ook al weer was. Het is lastig om hierin een balans te vinden: soms heeft een discussie weinig meer met de oorspronkelijke vraag te maken maar is het wel essentieel voor de avond, dan kan je er natuurlijk voor kiezen om hieraan prioriteit te geven. Let er hierbij wel op dat je als kring niet terugvalt in zich herhalende discussies over een bepaald onderwerp.
- Probeer de discussie ook te houden op grond van de bijbel; zorg dat het niet alleen een discussie van 'meningen' wordt, maar ga terug naar de tekst en probeer er met z'n allen achter te komen wat God zegt door middel van Zijn woord.

En dan... is de tijd op. Soms heb je de bijbelstudie helemaal afgekregen, soms niet. Je kan ervoor kiezen om nog een avond aan hetzelfde onderwerp te besteden, dat mag je als kring helemaal zelf bepalen. Let er wel op dat het een onderwerp is waarin iedereen geïnteresseerd is, zodat er ook voldoende motivatie is voor de volgende kringavond!

Na afsluiting van de avond met kringgebed kan iedereen die weg wil gaan. Maar.... Het is natuurlijk gezellig om nog even te blijven hangen met een (alcoholische) versnapering! Je kan nog even verder discussiëren of gewoon de kringband versterken.

6. Literatuur

De volgende literatuur is gebruikt voor dit boekje. Ook als je zelf je meer wilt verdiepen in het schrijven van bijbelstudies kan je deze werken raadplegen.

- * *Het ideeënboek voor kleine groepen*, Navigator Boeken, Driebergen 2003
- * *Startbijbelstudie-boekje* Ichthus Utrecht 2004-2005
- * *Het Woord in de kring*, Niek Tramper, Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer 2002
- * *Verantwoord bijbelgebruik*, J. Boekhout, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam 1998
- * *Wie is er bang voor de Bijbel: training in bijbelstudie*, Henk P. Medema, Medema, Vaassen 1996